

138.

**Obwieszczenie
Ministra Spraw Wojskowych w porozu-
mieniu z Ministrem Sprawiedliwości**

z dnia 9 marca 1929 r.

**w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy
o osobistych świadczeniach wojennych.**

Na zasadzie art. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 czerwca 1927 r. w sprawie zmiany niektórych postanowień ustawy z dnia 25 lipca 1919 r. o osobistych świadczeniach wojennych (Dz. U. R. P. Nr. 51, poz. 456) ogłaszam jednolity tekst ustawy z dnia 25 lipca 1919 r. o osobistych świadczeniach wojennych (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 401) z uwzględnieniem zmian, dokonanych rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 czerwca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 51, poz. 456) i obowiązujących od dnia 10 czerwca 1927 r.

Minister Spraw Wojskowych: *J. Piłsudski*Minister Sprawiedliwości: *St. Car*

Załącznik do obw. Min. Spraw Wojsk.,
wyd. w poroz. z Min. Spraw. z d. 9 marca
1929 r. (poz. 138).

U S T A W A

z dnia 25 lipca 1919 r.

o osobistych świadczeniach wojennych.

Art. 1.

Z chwilą wybuchu wojny lub z chwilą zarządzenia bądź ogólnej, bądź częściowej mobilizacji, albo gdy tego wymaga interes obrony Państwa, stwierdzony uchwałą Rady Ministrów, powziętą na wniosek Ministra Spraw Wojskowych, może Państwo w czasie trwania jednego z tych stanów, pociągać ludność przymusowo za wynagrodzeniem do świadczeń, robót i usług osobistych, bezpośrednio lub pośrednio potrzebnych dla celów zaopatrzenia armji i obrony Państwa, o ile siły i środki własne wojska wynikłym potrzebom nie są w stanie zadośćuczynić.

Art. 2.

Świadczeniu osobistemu podlega wszelkiego rodzaju praca ludzka, fizyczna i umysłowa.

Art. 3.

Z chwilą wybuchu wojny lub ogłoszenia mobilizacji ogólnej albo częściowej, obowiązek osobistych świadczeń wojennych powstaje z mocy samego prawa.

W interesie obrony Państwa Rada Ministrów może na wniosek Ministra Spraw Wojskowych wprowadzić w drodze rozporządzenia obowiązek osobistych

świadczeń wojennych na całym obszarze Państwa lub w poszczególnych miejscowościach, jak tego wzgląd na bezpieczeństwo Państwa będzie wymagał.

Określenie terminu ustania obowiązku osobistych świadczeń wojennych następuje w drodze rozporządzenia Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Spraw Wewnętrznych.

Na obszarze wojennym ustanie i w razie potrzeby przywrócenie obowiązku osobistych świadczeń wojennych może nastąpić również w drodze rozporządzenia Naczelnego Wodza.

Art. 4.

Do osobistych świadczeń wojennych obowiązani są wszyscy zdolni do pracy obywatele w wieku od lat 17 do 50 płci obojga, nie powołani do składu siły zbrojnej Państwa.

Art. 5.

Od obowiązku osobistych świadczeń wojennych wolni są:

- a) niezdolni do pracy wskutek choroby lub ułomności fizycznych, oraz kobiety ciężarne i karmiące,
- b) duchowni wszystkich w Państwie uznanych wyznań, wypełniający stale swe obowiązki duchowne,
- c) uczniowie uczęszczający do publicznych szkół średnich i zawodowych w okresie funkcjonowania tych szkół,
- d) posłowie sejmowi i senatorowie,
- e) ci urzędnicy państwowi i samorządowi, oraz te osoby, stale uczestniczące z mocy swego stanowiska lub urzędu w pracach instytucji państwowych lub samorządowych, tudzież pracownicy kolei i użyteczności publicznej, których właściwi ministrowie w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych, albo gdy chodzi o obszar wojenny — z Naczelnym Wodzem, uznają za niezbędnych; wyjątki od tej zasady przewidują osobne ustawy,
- f) funkcjonariusze bezpieczeństwa publicznego,
- g) cudzoziemcy 1) zgodnie z zasadami prawa lub zwyczajów międzynarodowych albo 2) w miarę wzajemności, faktycznie istniejącej lub opartej na umowie międzynarodowej.

Art. 6.

Prócz osób, należących do kategorii wyszczególnionych w art. 5, z rozporządzenia Rady Ministrów mogą być od świadczeń osobistych zwalniane inne jeszcze kategorie ludności.

Art. 6a.

Minister Spraw Wewnętrznych może na wniosek Ministra Spraw Wojskowych już w czasie pokoju nałożyć na osoby, należące do pewnych zawodów i niewyłączone w myśl przepisów niniejszej ustawy od obowiązku osobistych świadczeń wojennych, obowiązek zarejestrowania się, o ile uzna, że wiadomości powyższym wnioskiem objętych w innej drodze uzyskać nie można.

Rejestrację przeprowadzają władze administracyjne i samorządowe.

Art. 7.

Osoby, powołane do osobistych świadczeń wojennych, mają na żądanie władzy stawić się z posiadanymi w chwili powołania własnymi narzędziami pracy, należącymi do nich środkami przewozowymi, tudzież inwentarzem pociągowym, niezbędnym dla obsługi dostarczonych przez nich środków przewozowych (rzemieślnicy, kopacze, woźnice i t. p.).

Art. 8.

Powołanych do osobistych świadczeń wojennych należy używać tylko do robót odpowiadających ich zwykłemu zatrudnieniu, względnie umysłowemu i fizycznemu uzdolnieniu.

Art. 9.

Zgłoszenie zapotrzebowań osobistych świadczeń wojennych winno być skierowane do władz administracyjnych przez władze wojskowe, upoważnione do tego przez Ministra Spraw Wojskowych, a na obszarze wojennym — przez Naczelnego Wodza. W tych miejscowościach obszaru wojennego, w których władze administracyjne nie urzędują, powyższe zapotrzebowanie winno być skierowane do dowództw poszczególnych oddziałów wojskowych.

Powołanie ludności przeprowadzają władze administracyjne i samorządowe, a w tych miejscowościach obszaru wojennego, w których władze te nie urzędują, dowództwa poszczególnych oddziałów wojskowych.

Art. 10.

Zwolnienie od obowiązku osobistych świadczeń wojennych z przyczyn, przewidzianych w poprzednich postanowieniach tej ustawy, tudzież w wypadkach, w których powołanie spowodować może zagrożenie bytu rodziny, gospodarstwa, rękodzieła, przemysłu lub handlu, przysługuje władzom administracyjnym w toku instancji w porozumieniu z władzami wojskowymi, zaś na obszarze wojennym powołującym władzom wojskowym w toku instancji. Tok instancji władz wojskowych określi rozporządzenie wykonawcze Ministra Spraw Wojskowych.

Bezwarunkowemu zwolnieniu podlegają osoby zwolnione od służby w wojsku na skutek reklamacji urzędu lub zakładu, w którym są zatrudnione.

Art. 11.

W wezwaniu powołującym do wykonania świadczeń osobistych winien być oznaczony termin stawienia się, przypuszczalny przeciąg czasu świadczenia, rodzaj czynności i miejsce ich wykonania.

Wezwanym do wykonywania osobistych świadczeń wojennych poza miejscem stałego zamieszkania daje się termin do załatwienia spraw osobistych.

Art. 12.

Wynagrodzenie za osobiste świadczenia wojenne wypłacać się ma wedle norm, ustalonych dla każdego rodzaju prac rozporządzeniem Ministra Spraw Wojskowych, wydanem w porozumieniu z Ministrami Skarbu, Ochrony Pracy i Opieki Społecznej.

Jeżeli osoby, powołane do osobistych świadczeń wojennych, napotykać na trudności w uzyskaniu pożywienia dla siebie lub paszy dla inwentarza pociągowego, dostarczonego do obsługiwowania środków przewozowych, natenczas władze wojskowe obowiązane będą dać im utrzymanie w naturze narówni z osobami wojskowymi, lub paszę — narówni z inwentarzem pociągowym wojskowym, a w takim razie z wynagrodzenia potrąca się koszt utrzymania podług norm, ustalonych w rozporządzeniu wykonawczym. Również zwraca się powołanym do osobistych świadczeń wojennych koszt przejazdu z miejsca zamieszkania do miejsca przeznaczenia i zpowrotem w wysokości, ustalonej odnośnymi rozporządzeniami wykonawczymi.

Art. 13.

Za używanie przez pociągniętych do osobistych świadczeń wojennych własnych narzędzi, środków przewozowych oraz inwentarza pociągowego, wypłaca się wynagrodzenie dodatkowe; za zużycie zaś, zniszczenie, uszkodzenie lub utratę wyżej wymienionych przedmiotów nie z ich winy — odpowiednie odszkodowanie.

Wysokość dodatkowego wynagrodzenia i odszkodowania, jako też sposób ich ustalenia określi rozporządzenie wykonawcze.

Art. 14.

Powołany do osobistych świadczeń wojennych chorzysta w razie choroby z bezpłatnego leczenia narówni z osobami wojskowymi w czynnej służbie i przez czas pobytu w szpitalu pobiera połowę należnego mu wynagrodzenia.

Art. 15.

Jeżeli powołany do osobistych świadczeń wojennych podczas pełnienia tychże poniósł bez własnej winy szkodę na zdrowiu, albo uległ kalectwu, które go czyniło niezdolnym do pracy, albo też utracił życie, — należy się jemu, względnie pozostałej rodzinie takie samo zaopatrzenie, w takiej samej wysokości i z tych samych źródeł, jak powołanym do czynnej służby wojskowej, względnie ich rodzinom.

Art. 16.

Rodziny osób, powołanych do osobistych świadczeń wojennych, pobierają zasiłki wedle tych samych norm i zasad, jak rodziny powołanych do czynnej służby wojskowej, o ile świadczenia te trwają dłużej niż 2 tygodnie.

Art. 17.

Osoby, powołane do osobistych świadczeń wojennych, są obowiązane w czasie swego zatrudnienia do

bezwzględne ulegania co do wykonania tych prac rozkazom zwierzchności wojskowej. W razie naruszenia tego obowiązku podlegają wojskowej władzy dyscyplinarnej.

Art. 18.

Osobom, które wskutek decyzji władzy administracyjnej I instancji (art. 7, ust. 2 art. 9 i art. 10, 12 i 13) czują się pokrzywdzone, przysługuje prawo wniesienia za pośrednictwem tych władz zażalenia do właściwej władzy administracyjnej II instancji w ciągu dni 14 od dnia następnego po dniu zaistnienia pokrzywdzenia względnie doręczenia orzeczenia. Od orzeczeń zaś, wydawanych w I instancji przez władze wojskowe, przysługuje prawo wnoszenia zażaleń za ich pośrednictwem do właściwych władz wojskowych II instancji w terminie wyżej wskazanym. Wniesienie zażalenia nie ma skutku odraczającego.

Rozstrzygnięcie władzy administracyjnej względnie wojskowej II instancji winno nastąpić najdalej do 4 tygodni od dnia, w którym zażalenie do tej władzy wpłynęło. Rozstrzygnięcie to jest ostateczne.

Art. 18a.

Przepis art. 18 nie ma zastosowania do roszczeń z tytułu niedostatecznej wysokości kwoty wynagrodzenia lub odszkodowania, przyznanego na podstawie niniejszej ustawy przez władze administracyjne względnie wojskowe I instancji. Roszczenia te mogą być dochodzone w drodze sądowej w ciągu miesiąca od dnia doręczenia orzeczenia władzy administracyjnej względnie wojskowej I instancji.

Prawo to nie przysługuje osobie, która przyjęła wynagrodzenie lub odszkodowanie, ustalone przez władzę administracyjną względnie wojskową zgodnie z postanowieniami niniejszej ustawy, bez zastrzeżenia dochodzenia reszty pretensji.

Art. 19.

Wszelkie pisma i dokumenty w przedmiocie osobistych świadczeń wojennych wolne są od opłaty skarbowej.

Art. 20.

Osoby, winne uchylecia się od osobistych świadczeń wojennych lub od wykonania zarządzeń, wydanych

w trybie art. 6a niniejszej ustawy, ulegną, o ile czyn nie stanowi przestępstwa, zagrożonego surowszą karą, karze aresztu do 6-ciu tygodni lub grzywny do 3.000 złotych albo obu tym karom łącznie.

Władza orzekająca oznaczy w orzeczeniu, na wypadek niemożności ściągnięcia grzywny, karę zastępczego aresztu według słusznego uznania, jednak nie ponad 6 tygodni.

Art. 20a.

Do orzekania powołane są władze administracyjne I instancji.

Skazany orzeczeniem władzy administracyjnej I instancji może w ciągu 7 dni od dnia doręczenia orzeczenia wnieść na ręce tej władzy żądanie przekazania sprawy właściwemu sądowi powiatowemu (pokoju), który postąpi wedle przepisów postępowania, obowiązujących w I instancji sądowej. Wyrok sądu okręgowego, wydany w drugiej instancji, jest prawomocny.

Na obszarze mocy obowiązującej niemieckiej ustawy postępowania karnego z roku 1877 stosuje się przepisy o policyjnych rozporządzeniach karnych.

Do postępowania i wykonania kar w sprawach o przestępstwa, przewidziane w art. 20, stosuje się na obszarze stanu wyjątkowego lub wojennego postanowienia ustawy o stanie wyjątkowym względnie o stanie wojennym, dotyczące postępowania i wykonania kar w sprawach o przestępstwa, przekazane w myśl tychże ustaw orzecznictwu władz administracyjnych.

Art. 21.

Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Spraw Wojskowych, w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, Ministrem Skarbu, Ministrem Pracy i Opieki Społecznej, Ministrem Sprawiedliwości oraz innymi zainteresowanymi ministrami.

Art. 22.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia. Z tą chwilą tracą moc prawną wszystkie inne ustawy i przepisy w przedmiocie osobistych świadczeń wojennych.

W szczególności z chwilą wejścia w życie niniejszej ustawy traci moc prawną art. 17 Tymczasowej ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej z 29 października 1918 r. (poz. 28 Dziennika Praw) zawierający przepisy o służbie pomocniczej.